

# Exekuce v přeshraničním kontextu

Vykonávání přeshraničních exekucí se sice v posledních letech zjednodušilo, i nadále však existují bariéry, které českým advokátům ztěžují účinně pro své klienty vymoci pohledávky.

# V

v červnu minulého roku doplnil Evropský soudní dvůr důležitý kamínek do mozaiky přeshraničních exekučních řízení a soudní příslušnosti pro jejich zastavení. Výrazné narušení obchodního a rodinného života v době (post)covidové předznamenává výrazný nárůst případů s přeshraničním vymáháním pohledávek v rámci Evropské unie, které by advokáti měli bez ztráty kytičky umět vyřešit ke spokojenosti svých klientů. Jak na to?

## Pár všedních příběhů

První příběh: Významného korporátního klienta trápí jeho bývalý odběratel z Německa, který mu dluží vysokou částku za zboží. Po několika letech právních bitev držíte v ruce pravomocný rozsudek českého soudu a přemýšlíte, jak pro klienta vymůžete dlužnou částku. Dobře si vzpomínáte na poslední slova protistrany, že dobrovolně od nich nevidíte ani euro.

Druhý příběh: Dlouhodobá klientka - rozvedená maminka malého dítěte vám smutně oznamuje, že otec jejího dítěte vlivem českých covidových opatření ztratil práci v pohraničí a odstěhoval se do Německa. Zrušil si trvalý pobyt v Česku a od té doby neplatí výživné. Ještě si vzpomínáte, že máte ve spise založen rozsudek o výživném.

Oba dva příběhy mají společného jmenovatele, a to přeshraniční kontext v rámci Evropské unie. Omezení na EU<sup>1</sup> je stěžejní, protože v jejím rámci je výkon právních titulů z cizí jurisdikce jednodušší než u právních titulů z třetích zemí.

## Kde začít?

Oba dva příběhy spojuje bezradnost českého soudního exekutora, když se na něho obrátíte s žádostí o výkon soudního rozhodnutí v zahraničí. Jako úřední osoba českého státu jeho pravomoci končí za hraničním patníkem České republiky a vaši dlužníci mají sídlo, respektive trvalý pobyt v zahraničí. Český soudní exekutor v zásadě nesmí narušit svrchovanost cizího státu, který neposvětil jeho exekutorskou činnost na svém území.<sup>2</sup> Nezbývá vám tedy nic jiného než se obrátit na soudní exekutory či ekvivalentní instituce v zahraničí, v našich příkladech v Německu.

Prvním krokem k vymožení českým soudem přisouzené částky je výběr správného orgánu pro výkon soudních rozhodnutí v zahraničí. V Německu by byl prvotní kontaktní osobou německý soudní *Gerichtsvollzieher* - soudní vykonavatel (funkční ekvivalent českého soudního exekutora), který může zabavovat movité věci, ale i zjišťovat informace o majetkových poměrech dlužníka. Pro určité úkony může být příslušný i soud (například exekuce nemovitostí). Soud je rovněž

- 1 Výjimku v rámci Evropské unie představuje Dánsko, pro které nejsou mnohá relevantní nařízení Evropské unie ani závazná, ani použitelná, viz například bod 48 odůvodnění evropského nařízení č. 4/2009 či bod 21 odůvodnění evropského nařízení č. 1215/2012.
- 2 V tomto smyslu i usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 3689/2018, ze dne 11. 12. 2018.



kontrolní instancí pro činnost německého soudního vykonavatele.

Ve výše uvedených příkladech bychom se tedy obrátili nejprve na německého soudního vykonavatele a vyplněním devítistránkového formuláře v němčině bychom ho pověřili vymáháním pohledávky. Na rozdíl od Česka není v Německu svobodná volba exekutora (princip teritoriality). Je proto vždy nutné oslovit místně příslušného soudního vykonavatele. Samozřejmě je občas potřeba další koordinace pomocí pošty, e-mailu či telefonu, která probíhá ideálně v lokálním jazyce (v našem případě v němčině), neboť německý soudní vykonavatel nemá povinnost komunikovat v jiném jazyce než v němčině.

### Relevantní právní předpisy a principy

Disponuje-li váš klient pravomocným rozsudkem, nachází se na rozcestí minimálně tří cest a je úkolem advokáta, aby klientovi poradil, jak lze rozsudek „připravit“ pro výkon v zahraničí. Bohužel ještě není možné poslat český rozsudek německému soudnímu vykonavatelovi s uvedením českého bankovního konta a čekat na vymoženou částku.

Ve většině případů v civilním právu lze využít postupu dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) číslo 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech („Brusel I a“ či „Brusel I bis“). Toto revoluční nařízení zrušilo řízení o prohlášení vykonatelnosti. To v praxi znamená, že pravomocná rozhodnutí jsou vykonatelná v rámci celé Evropské unie už na základě vyhotovení soudního rozhodnutí a osvědčení o vykonatelnosti v podobě vyplněného formuláře uvedeného v příloze nařízení, které vydá soud původu (český soud).<sup>3</sup>

Ve zkratce tedy klient získá v celé Evropské unii vykonatelné soudní rozhodnutí, aniž by musel kontaktovat zahraniční soud či podávat cizojazyčné žádosti.<sup>4</sup> Naopak je soudům ve státu výkonu (tedy v Německu) výslovně zakázáno přezkoumávat rozhodnutí původního soudu. Dotčená strana ale může podat návrh na odepření uznání, například bylo-li by automatické uznání rozhodnutí zjevně v rozporu s veřejným pořádkem ve státu výkonu.<sup>5</sup>

Na věci vyživovacích povinností se výlučně vztahuje evropské nařízení č. 4/2009; rozhodnutí

**Klienti v dnešní globalizované společnosti očekávají globální řešení, a když to není možné, tak alespoň koordinaci advokátem, kterému již důvěřují. České právo tak sice neplatí za hranicemi naší země, ale pro moderního advokáta to už není výmluva.**

<sup>3</sup> Viz články 39 a 53 evropského nařízení č. 1215/2012.

<sup>4</sup> Samozřejmě jsou výjimky, např. orgán příslušný pro výkon může požadovat v případě potřeby překlad nebo přepis obsahu osvědčení (čl. 42 odst. 3) či, nemůže-li bez takového překladu pokračovat v řízení, i překlad rozhodnutí (čl. 42 odst. 4).

<sup>5</sup> Viz článek 45 evropského nařízení č. 1215/2012.

o nesporných nárocích (například uznané nároky, soudní smír, rozhodnutí pro zmeškání) se řídí evropským nařízením č. 805/2004.

**Před soudem které země se lze bránit?**

Exekuce je samozřejmě pro dlužníky nepříjemná, a proto se logicky snaží o její zastavení. Kromě úhrady dlužné částky je možné i započtení s protipohledávkou, které stejně jako splnění vede k zániku závazku.

Nejen výjimečně jsou dlužníci velmi kreativní ve vymýšlení domnělých protipohledávek (například nároky na náhradu škody z porušení smluvních povinností či ušlý zisk). Jindy zase věřitel nechce uznat opodstatněnou protipohledávku. Pro advokáty i jejich klienty je tedy elementární vědět, který soud bude rozhodovat ve sporu o započtení protipohledávky v rámci probíhajícího exekutorského řízení. Bude to německý soud v rámci německého řízení v němčině a na základě německých (či do němčiny přeložených) důkazů, nebo to bude český soud v češtině na základě důkazů v češtině? Právě příslušnost českého či německého soudu může pro věřitele či dlužníky znamenat nemalé náklady na (zahraniční) advokáty, tlumočníky či překlady listin.

Tato otázka byla i jádrem výkladového sporu, který na podnět okresního soudu v Kolíně nad Rýnem rozhodl Evropský soudní dvůr ve věci C-41/19 ohledně vykonatelnosti soudem přisouzeného výživného v zahraničí. Otec oprávněně požadoval zastavení exekuce na základě uhrazení výživného po vynesení rozsudku o výživném. Soudní dvůr musel vzít v potaz urgentní povahu výživného, které je mnohdy zásadní pro život svých příjemců. Rozhodnutí o výživném by dle evropského nařízení č. 4/2009 mělo být automaticky vykonatelné v jiných členských státech bez zbytečných formalit, aby oprávněný mohl vymáhat výživné neprodleně. Přezkum námitek jako uhrazení pohledávky a s tím spojená časová prodleva by proto mohly ohrozit účel výše zmíněného evropského nařízení. Na druhou stranu nelze opomenout, že k uhrazení výživného došlo až po soudním rozhodnutí o výživném, a proto v jeho rámci nemohlo být zohledněno.

V jistém slova smyslu lze sice namítnout, že návrh na zastavení výkonu pro uhrazení výživného vede k faktické redukci výživného. Ale tato argumentace přehlíží, že žádost o zastavení výkonu rozhodnutí na základě toho, že dluh byl splněn, nemění rozhodnutí určující dluh ani nesměřuje k jeho přezkumu ve věci samé nebo k přezkumu jeho právní síly, nýbrž směřuje výlučně proti vykonatelnosti uvedeného rozhodnutí. Rozsudek tak nakonec potvrzuje obecné pravidlo, podle něhož jsou ve věcech úzce spojených s výkonem rozhodnutí příslušné soudy členského státu, kde byl výkon navržen.<sup>6</sup>

Vztáhneme-li rozsudek na výše uvedené příklady a důvody, které nebylo možné vznést před českým soudem, bude o zániku pohledávky klienta (v soudním rozhodnutí přiznaného práva) rozhodovat soud v místě sídla dlužícího německého odběratele, respektive v místě trvalého pobytu otce dítěte v Německu. V případě dlužníka bez trvalého pobytu / sídla v Německu pak soud, v jehož okrsku má proběhnout výkon rozhodnutí.<sup>7</sup>



Přeshraniční exekuce doznaly v posledních letech velkých změn ve prospěch věřitelů. Na příkladu exekucí na základě českých právních titulů v Německu lze dokázat, že jejich vykonávání se sice zjednodušilo. Ale i nadále existují bariéry, které ztěžují českým advokátům účinně a bez asistence zahraničních kolegů zajišťovat pro své klienty exekuce v zahraničí. Největší překážku představuje němčina jako úřední jazyk, kterou zdaleka ne všichni čeští advokáti ovládají na té úrovni, aby byli schopni vyplnit dokumenty potřebné k zahájení exekuce a průběžně komunikovat se zahraničním soudním exekutorem.

Přesto bude mnoho klientů očekávat od svého advokáta, že má povědomí o přeshraničním vymáhání práva a že dokáže vysvětlit, jak celý proces probíhá. V neposlední řadě jsou klienti vděční za koordinaci zahraniční exekuce, aby se mohli plně věnovat svému byznysu či rodině.

<sup>6</sup> Viz body 46–48 rozsudku C-41/19 ze dne 4. 6. 2020 a příslušné stanovisko generálního advokáta M. Bobka body 74–86.  
<sup>7</sup> Viz § 1117 ve spojení s §§ 795, 767 a 1086 BGB (německý občanský zákoník).



**Tomáš Chmelík**  
 Rechtsanwalt a usazený evropský advokát, bpv Braun Partners



**David Revak**  
 Legal Trainee, bpv Braun Partners